

Družinski tednik

ILUSTROVANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 2 Din
Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Tyrševa (Dunajska) cesta 29/L. Poštni predal št. 345. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393

Ljubljana, 17. maja 1934

Naročnina za četrt leta 20 Din, za pol leta 40 Din, za vse leto 80 Din. V Italiji za vse leto 40 lir, v Franciji 50 frankov, v Ameriki in povsod drugod 2 dolarja

Štev. 20.
Leto VI

Kdo je John Dillinger?

50.000 policistov, detektivov in bivših vojakov lovi že mesece najhujšega ameriškega zločinca, pa ga ne morejo dobiti v roke

Ameriški policist in meščan, ki se ga je malo preveč navlekel

Že skoraj četrt leta vznemirja vsa Ameriko, široko občinstvo, policijo in oblastva neki mož, ki posebej v sebi vse zločinstvo in gangstrstvo Združenih držav in ima na rovašu celo vrsto najhujših zločinov, kakor bančne rope, umore, izsiljevanje in ugrabitve. Ta mož je 35 letni John Dillinger, ki so ga oblasti javno proglasile za največjega ameriškega zločinca; od kar je pobegnil iz ječe, se je začel nanj velikanski lov, kakršnega Amerika doslej še ni videla. Toda še do danes se policiji ni posrečilo Dillingerja dobiti v roke, čeprav ji je razbojnik že več ljudi ubil.

Vprašanja, kdo je John Dillinger, od kod je, kaj sta njegova roditelja, kakšna je bila njegova mladost, so postranskega pomena. Naj bo njegovo poreklo zavito v temo, kaj je rodilo Capone, Morane in Dillingerje, vendarle vemo: vsi ti gangstri in razbojniki so plod vrenja današnjih dni, prišli so iz okolja, ki ga najbolje karakterizirajo preobrat ameriškega blagostanja v strahovito krizo, prohibicija in tihotapstvo alkohola, ameriška korupcija in sirovost policije, neobrzdana špekulacija in podobni pojavi.

Zdi se, da je bil mladi Dillinger najprej »salesman«, to se pravi eden izmed tistih agentov, ki so v dobi blagostanja ne brez uspeha obešali Američanom na obroke avtomobile, pohištvo, radijske aparate in druge potrebne reči (še več seveda nepotrebnih). Kupčija je evetela in dobro se je zaslužilo — dokler ni blagostanja (Američani so mu rekli prosperity) nekega dne hudič vzel, da ljudje še starih obrokov niso več

zmogli, kaj šele, da bi kupovali novo blago. Dillingerji in sto tisoči njegovih vrstnikov so pa bili na cesti. Morali so iskati službe, pa je nikjer ni bilo, prišel je čas nezaposlenosti, prišel čas ko so se začeli razni Dillingerji postavljati v vrsto in potrpežljivo čakali, da dobe krožnik juhe in kos kruha. In ves ta čas je Dillinger gledal, kako služijo gangstri s tihotapstvom alkohola, kako bogate »racketeerje« z izsiljevanjem milijonarjev, oboji le prepogosto ob potuhi korumpirane policije. Izkušnja je bila prevelika, da ji Dillinger ne bi podlegel: vrgel je poštenost čez krov in šel med gangstre. Sicer nikoli ni bil prijatelj poštenega meščanskega življenja, pošteno delal je le dotlej, dokler se je v dobi prosperitete dalo čez noč obogatiti; in že takrat je šlo skoraj vse, kar si je zaslužil, za ženske. Zakaj ena izmed glavnih črt v značaju slabotnega moža, ki je na neko vrsto žensk imel vprav demonski vpliv, je bila njegova nepremagljiva strast do lepega spola. Zveze z njimi so mu tudi priskrbele dostop v čikaško podzemlje, kjer je kaj kmalu zaslovel kot

don Juan podzemlja;

nu, od tod pa do pravega gangstra je bil le majhen korak.

Dillinger ni začel z malim, vrgel se je že koj spočetka na velike reči. Skupaj z nekim pajdašem podobnega kalibra, z Georgem Nelsonom, ki so ga zaradi njegovega mehkega dekliškega obraza imenovali »Baby« in so ženske prav tako norele za njim, si je kmalu zbral tolpo kakšnih tridesetih mož, opremljenih z avtomob-

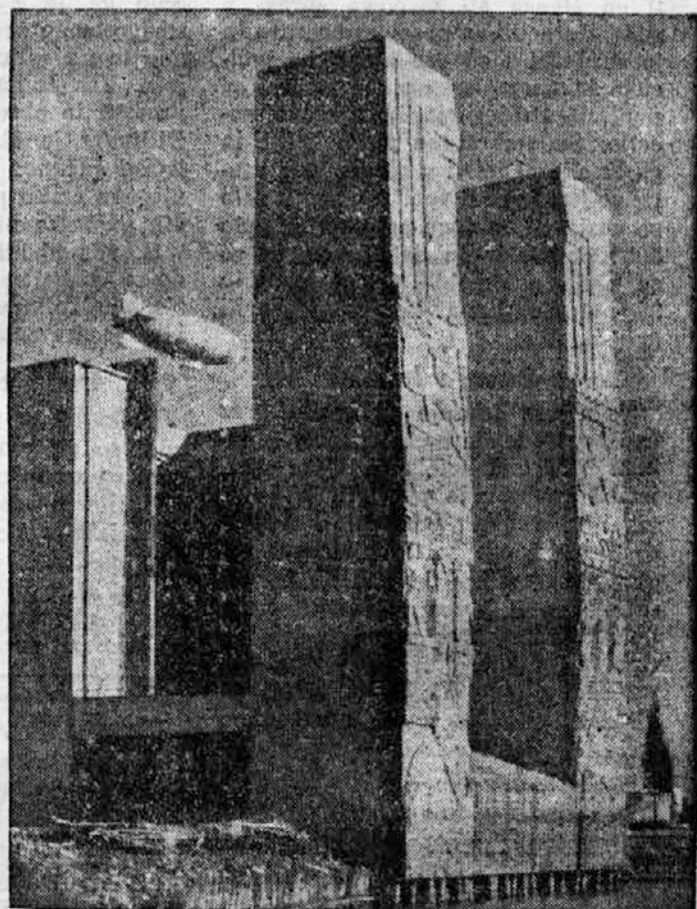
ili (pravijo, da tudi z letali), strojnimi, ročnimi granatami, solzljivimi bombami in jeklenimi telovniki, ter z njimi kmalu začel strahovati od Čikaga do Losangelesa celo vrsto držav, Illinois, Ohio, Wisconsin, Indiana, vse do Kalifornije. Tolpa je vdirala v banke, ugrabljala bogatine, morila in napadala policijo.

Svoje delovanje je Dillinger začel v Indiani in Ohiju; izropal je nekaj manjših bank in ugrabil več uglednih meščanov. Tod so padle njegove prve žrtve, tako med bančnimi nametenci kakor med policijo, zakaj Dillingerjeva tolpa se ni dosti pomisljala potegniti revolverje in ni nikoli čakala, da bi nasprotnik prvi streljal. O Dillingerju samem govore, da je imel pod obema pazduhama v zankah obešena revolverja, kakor je pri gangstrih že navada, žepe pa polne nabojev. Indianski policiji se je posrečilo dobiti v roke kakih deset njegovih pajdašev, toda Dillinger ni svojih tovarišev še nikoli pustil na cedilu ter je neke noči naskočil kaznilnico in jih rešil. Kmalu nato je tudi sam padel v Daytonu (Ohio) policiji v pest; njegovi ljudje so se mu pa izkazali hvaležne in so ga rešili. Pri tem so ustrelili nekega paznika.

Krvavo početje Dillingerjeve tolpe je spravilo v s Ohio in Indiana na noge. Policiji so prišli na pomoč še posebna milica in člani ameriške legije (društva bivših bojnikov); zaprli so vse ceste, patrolirali noč in dan, ustavili vsak avtomobil, toda Dillingerja in njegovih ljudi se niso mogli polastiti. Dillinger se je namreč med tem pretolkel v Čikago in v tem orjaškem gangstrskem mestu kaj hitro našel zavetišče. Iz Čikaga se je njegova tolpa odpravljala v avtomobilih na deželo, ropala po bankah in se vračala z bogatim plenom v svoje beznice.

Lani v decembru je policija izvahala, kje se Dillinger skriva. Stražniki so obkolili hišo in navalili nanjo z oklopnimi avtomobili, prepričani, da jim razbojnik ne more več uiti. Toda Dillinger je ponoči napravil izpad in se s svojimi ljudmi srečno pretolkel na varno.

Mesec dni nato je bilo vse tiho in mirno. Potem so pa nekega dne našli neko čikaško predmestno banko izropano in vse je kazalo, da je to delo Dillingerjeve tolpe. Zdaj je imel na rovašu že dvanajst umorov, glas o njem se je jel širiti po deželi in policija ga ni mogla več bagatelizirati kakor nedolžnega vlomilca, ki izda

Druga stran medalje:

Čikago, mesto najhujših zločincev, pa največjih in najsi-jajnejših stavb. Vhod v svetovno razstavo, ki so jo lani priredili v gangstrskem raj.

Tragedija v pragozdu

Kaj se zgodi, če gre lahkomišeln Anglež fotografirat zveri. Strašen boj z leopardom v temi

Pred nekaj meseci je prišel neki angleški amaterski fotograf na ugandsko planoto v Afriki, da bi napravil nekaj posnetkov zveri. Ko so ga opozorili na nevarnosti pragozda in mu skušali dopovedati, da bliskovna luč pri nočnem fotografiranju afriške zveri tako razkači, da se slepo vržejo na fotografa, se je Anglež samo smejal; dejal je, da je streljal v Indiji tigre, ki so po njegovem dosti nevarnejši od levov in pantrov. Serkett, tako je bilo Angležu ime, si je najel starega in izkušenega lovca in se odpravil v pragozd. Lovca ga je peljal k nekemu nočnemu napajališču, kamor je večer za večerom prihajalo na tisoče gazel in antilop, časih tudi žiraf in slonov gasit si žejo.

Žirafa v smrtnem boju

Noč za nočjo je sedel marljivi fotograf na preži, toda toli pričakovanih žiraf ni hotelo biti od nikoder. Neke noči jih je pa vendarle pričakal. Bilo je že ob dveh zjutraj, ko se je oprezno priplazila k reki tropa žiraf. Lovcu se je stvar zdela sumljiva. Tiho je pojasnil Angležu, da pridejo žirafe le tedaj v trdi temi k vodi, kadar jih čez dan preveč nadlegujejo zveri. Navadno se napajajo samo podnevi, ker so tako visoke, da imajo pregled čez stepo po več milj naokrog in zato že od daleč uzro bližajočega sovražnika. Toda Serkett se je samo zasmejal:

»Tem bolje, tako bom lahko hkratu napravil tudi par posnetkov zver!<«

Tedaj je pristopil komaj petdeset korakov od njega izredno velik žirafski samec. Serkett je premagala izkušnja: pomeril je v žirafa in sprožil. Zadeta v pleča se je mogočna

žival zgrudila na tla. Ostalo krdelo se je spustilo v divji beg. Ranjena žirafa je nekaj časa obupno otepala okoli sebe, toda na noge ni mogla več. Ta njen smrtni boj je hotel Serkett na vsah način dobiti na ploščo. Uravnal je kamero, velel spremeljevalcu, naj zažge bliskovno luč, in že je sikaje zletel magnezijev plamen visoko v zrak in slepeče razsvetlil nočno temo.

Leopard na plošči!

Kakor o belem dnevu je ležala žirafa pred njima, divje otepaje z vratom in glavo — toda z grozo je tedaj lovec zagledal ob žirafinih zadnjih nogah razločne obrise velikega leoparda, ki je prestrašeno srepel v jarko bliskovno luč. Vse je kazalo, da se je bila zverina že zagrizla v ranjeno žirafa, ne sluteč, da je človek v bližini. Ravno je hotela odtrgati masten založaj, ko jo je ne ljubo zmotila magnezijeva luč. Toda med tem je bila spet legla egiptska

Banka Baruch

15, Rue Lafayette, PARIS

Odpremilja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kursu. — Vršil vse bančne posle najkulantneje. — Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64, Bruxelles; Holandija: št. 1458-66, Den Haag; Francija: št. 1117-94, Paris; Luksemburg: št. 5967, Luxemburg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

tema na pragozd; od jarke luči in koj nato nastopivše teme docela oslepljena moža nista razločila niti svoje dlani pred seboj. Sicer se je lovec pri priči sklonil in kriknil osuplemu Serkettu svarilo: »Pazite, leopard!« toda zverina je bila naglejša.

V leopardovih šapah

Prihodnji mah se je zagnalo mogočno telo med moža, ju podrlo na tla, da so aparat, stojalo in drugo orodje v širokem loku zleteli v gozd. Strašno renčanje in zlovešče puhanje jima je izdalo, da je leopard nad njima. Naglo ko blisk se je lovec zavalil po tleh v stran, krčevito stiskaje puško v roki. Serketta je pa nepričakovani napad našel docela nepripravljenega in je prišel pod leoparda. Zdaj je moral na lastni koži občutiti, da je afriški leopard mnogo, mnogo nevarnejši od indijskega tigra.

Med neoboroženim Serkettom in razdraženo zverino se je začel v temi srditi boj. Lovca ni mogel poseči vmes. Leopard je besno sekal z zobmi okoli sebe in zadajal nesrečnemu Angležu strahovite rane. Lovca je stal nekaj korakov od klobučiča, ki se je valjal po tleh, in zaman iskal priložnosti, da bi s kopitom svoje puške zamahnil po zverini in jo pobil. Tema je bilo ko v rogu in tako ni mogel razločiti, kje je človek in kje leopard, zakaj zver je neprestano plesala okoli svoje žrtve in ji s svojimi mogočnimi šapami zadajala strašne rane.

Serkett je z obema rokama tiščal leopardovo glavo od sebe; pri tem mu je zverina mesarila spodnje lehti in prsi. Smrtnega ugriza v goltanec

se je nesrečnež sicer ubranil, toda njegov odpor je postajal vse slabši in slabši, žilava mačka je pa čedalje srditeje naskakovala. Ko so mu kremplji zadnjih nog leoparda začeli mesariti še trebuh, je jel njegov odpor kar vidno pojemati. Z obupnim naporom vseh svojih sil je še tiščal leopardovo glavo od sebe, toda dolgo ni moglo več trajati, ko bo podlegel. Serkett je obupno zakričal na pomoč!

Tedaj se je lovec, ki je moral do tlej prekrizanih rok gledati, ali bolje, poslušati strašni boj, vrgel v sredo med njiju, zagrabil leoparda in ga potegnul od Angleža. Nato je po bliskovito skočil po puško in ravno v trenutku, ko se je leopard rjoved hotel zagnati nanj, z vso silo zamahnil s kopitom po zverini. Še en udarec je zadal leoparda, potem je pa puško obrnil in sprožil v zverino. Takoj nato je vrgel puško proč, potegnul lovski nož in se z njim zagnal na mačko, zasadel vanjo rezilo in se z vso težo obesil na ročaj. Zverina je še nekaj časa otepala z nogami; toda njene moči so vidno pojemale. Bila je zadeta na smrt.

Do smrti pohabljen

Strašni boj ni trajal več ko deset minut, toda bilo je dovolj, da je leopard neprevidnega Serketta zdelal malone do mrtvega. Lovca je tedaj zažgal ogenj, da prežene zveri, obenem je pa pri zubljih prasketajočega ognja obvezal strahovite Angleževe rane, kolikor je pač mogel. Drugo jutro je Serkettu vbrizgnil injekcijo proti tetanusu, potem je pa skoraj umirajočega ranjenca spravil na varen kraj in šel iskat črnice, ki so taborili več ur daleč. Cele tedne je trajal prevoz do najbližnje postaje, med tem je bil prišel tudi zdravnik, ki so ga črniki tekači šli iskat. Dosti seveda ni mogel napraviti, zato je odredil, da Serketta prepeljejo v najbližnjo bolnico.

Serkett je imel obe lehti razmesarjeni do kosti, razen tega mu je bil leopard zadal globoke ran v trebuhu in na stegnih, tudi drobovje je imel načeto; morali so izvršiti več operacij, preden so ga zdravniki za silo ozdravljenega odslovili. Celih štirinajst mesecev je ležal v bolnici, in ko jo je zapustil, da se vkrca na Angleško, sta ga bila sama kost in koža. Na obeh lehteh nima več mesa, da sta podobni okostnjaku, zakaj meso, ki ga odtrgajo divje zveri, nikoli več ne zraste. Razen tega so mu morali izrezati pol želodca in del črevesja; nesrečni Serkett je za vse življenje obsojen na uživanje samega mleka. Mlečna dieta in nemočne roke, ki ne bodo nikoli več mogle držati težke fotografske kamere, so mu ostale za večni spomin na bliskovni posnetek poginjajoče žirafe v afriškem pragozdu...

Otok na dražbi

Zaradi razdelitve otoka Kašik Ada, ki leži med Burgasom in Bujuk Adu, se dediči tožarijo. Pred leti je kupil Kosmeto Effendi otok za 100 turških lir, čeprav ni bil pripraven za kmetijstvo. Kajti tistih nekaj oljk ni vredno niti besede. Edino kozam je dober pašnik, ribiči pa na njem razpenjajo svoje mreže, da se osuše. Nedavno je Kosmeto Effendi umrl, dediči so se pa sprli zaradi razdelitve otoka. Sodišče je odločilo, da se otok na javni dražbi proda. Baje bo dražba že te dni; Bog ve, ali bo izdražena vota zadoščala za sodnijske in odvetniške stroške.

za njim tiralico, potem se pa zanj nič več ne zmeni. Treba je bilo proti Dillingerju resneje nastopiti. Oblasť ga je torej proglasila za najhujšega ameriškega zločinca in razpisala nagrado 25.000 dolarjev tistemu, kdor ji ga živega ali mrtvega spravi v roke. Natisnili so posebno brošuro in jo razdelili med vse ameriške policiste in varnostne organe ter v njej popisali Dillingerja in njegovo početje. Sedemkrat so ga obkolili in ga že skoraj imeli v rokah, toda vselej se jim je znal spet izmuzniti; zato so postavili na noge posebno brigado 5000 policistov in detektivov, ki so se s 600 avtomobili, tremi letali in 300 stražniki na konjih odpravili nanj na lov.

Ogenj v hotelu

Toda vse iskanje je ostalo brez uspeha. Tedaj je nastal ponoči v nekem čikaškem hotelu ogenj in eden izmed gasilcev je po sliki, ki jo je videl v časnikih, spoznal v nekem gostu toli iskanega razbojniškega poglavarja. Poklical je policijo in posrečilo se ji je spraviti Dillingerja na varno. Zaprli so ga v Čikagu, toda država Indiana, kjer so posebno koprneli po tem, da bi ga videli na električnem stolu — saj je v Indiani izvršil največ zločinov — ga čikažanom ni privoščila. Posebno rada bi ga dobila v pest neka ženska; morala je biti že nenavadno energična, drugače je ne bi bili izvolili v Lake Countyju v Indiani za šerifa, to je za vrhovnega sodnega uradnika. Sicer je

tudi indianska državna policija prežala na Dillingerja, toda gospa šerifka je bila naglejša; najela si je posebno letalo in odletela z njim v Čikago in tam zahtevala in tudi dosegla, da so ji izročili Dillingerja. Nato ga je z njegovo tolpo vred zmagoslavno prepeljala nazaj v Indiano in ga spravila v lakecountyjsko ječo. Vsa Indiana se je že veselila procesa in obsodbe razbojnika, toda Dillinger je oblastvom vnovič prekrizal račune: nekega dne so našli njegovo celico prazno, in tudi njegovih pajdašev ni bilo nikjer več.

Seveda ni bilo treba dolgo čakati, da so se spet raznesli glasovi o novih zločinih Dillingerjeve tolpe. Vso Ameriko je prevzela pravcata

Dillingerska psihoza

Prikazal se je zdaj tu zdaj tam, zdaj so ga videli v Čikagu, potem spet na srednjem zapadu in na jugu, v Kaliforniji, povsod hkratu, policija je delala s polno paro, prav tako nanj naščuvani reporterji velikih časnikov, ki so že pred tedni uvedli posebno »Dillingerjevo rubriko«. Res so aretirali par članov njegove tolpe,

med njimi tudi »Babyja« Nelsona — toda o Dillingerju ni bilo ne duha ne sluha. Policija misli, da se skriva v Čikagu. Še ondan so našli na cesti prazen avto, ves preluknjav z revolverskimi krogli in okrvavljen; ugotovili so tudi, da je avto ukradel Dillinger 23. aprila. Zdaj patroljira policija po vsem Čikagu, preiskuje beznice in posebno ostro preži na ženski podzemeljski svet; zakaj vse, kar vedo o Dillingerju, upravičuje nado, da mu bodo s pomočjo žensk še najprej prišli na sled. Ženske so razen kokaina in »tijuanka« — z mamilimi impregnirane, iz mehiškega obmejnega mesta Tijuane vtihotapljenne cigarete — največja Dillingerjeva strast. Dillinger je imel in še ima v Čikagu celo vrsto prijateljic. Ženske ga obožujejo, toda zadnje čase pozna samo eno, lepотно kraljico čikaškega podzemlja, Pearl Elliottovo, ki si jo je izbral za svojo ljubico. Pearl Elliott je prava Kirka; v čikaškem podzemlju so jo krstili za »Death-kisser«, smrtno poljubljevalko — nič manj ko petnajst razbojnikov so njeni poljubi že spravili v smrt. Da ne bo Johnny Dillinger nemara šestnajsti?

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA

„SLAVIJA“ v Ljubljani, Gosposka ulica 12
Telef. 21-76, 22-76

Podružnice: BEOGRAD, ZAGREB, SARAJEVO, OSIJEK, NOVI SAD in SPLIT

2=1 to pomeni

2 zavitka sta potrebna za eno pranje po Schichtovi metodi: Ženska hvala za namakanje zvečer, Schichtovo terpentinovo milo za enkratno izkuhanje prihodnje jutro.

TO JE CELO DELO PRI SCHICHTOVI METODI

Kaj je rak?

Poučni poskusi na miših in podganah

Če hočemo iti v boj proti sovražniku, moramo najprej vedeti, koga imamo pred seboj. Važno je tedaj, da spoznamo bistvo raka.

Rak ni tuje telo, ki vdre v človeka ali žival od zunaj. Rak je živo tkivo; zato se začne brez bolečin, nezaznavno. Rak je nekaka vrsta rasti.

V nekaterih primerih zavzame ta rast nevarne oblike. Ti zli izrastki so nekontrolirani; na lepem načno okoliško tkivo, zamaše življenjske poti, zatro notranje organe in pretrgajo normalno funkcioniranje organizma: rak se je začel.

V našem telesu je več vrst tkiva, zato je tudi več vrst raka.

Erwin Smith iz kmetijskega ministrstva Združenih držav je popisal rakove bule, ki se pojavijo v rastlinah, kadar spuste neke žuželke svojo strupeno tekočino vanje. V Nemčiji so opazili, da dobi rastlina odolna rakove izrastke, če jo obsevamo z radio-aktivnimi žarki. Tudi pri nekaterih mušicah, ki žive v sadju, so odkrili rakove bule. Za rakom oboleli tudi ribe, kače, močeradi, krastače in nekateri ptiči (zlasti sove). Toda bolj kakor pri vseh drugih živalih je proučevanje raka poučljivo pri podganah in miših. Nekateri teh glodavcev sami zbole za rakom, pri drugih ga pa umetno zbudijo z vbrizganjem na poseben način destilirane katrana.

Konstitucija podgan in miši je v splošnem precej slična človeški, tudi njihova fiziološka razdobja spominjajo na človeška. Miš živi po navadi le tri leta; v tem času doživi kakor človek detinstvo, mladost, zrelost in starost. Enoletna miš je kakor 45 letni človek. V tej dobi se pri človeku in miši lahko začne rak.

Proučevanje raka je pri miših zato precej olajšano, ker se ti glodavci hitro plode. Miš spravi svojih 50 mladih na svet, vsak samec je pa oče povprečno 400 miši. Tako ima učenjak prilliko v dvajsetih letih opazovati in proučevati svojih 55 do 60 mišjih rodov.

Kar se tiče sprejemljivosti za raka, se miši med seboj zelo razlikujejo.

Tako so imeli prilliko v laboratorijih opazovati mišje družine, pri katerih je okoli 80% samic samih od sebe obolelo za rakom na prsih. Spet pri drugih družinah niso opazili niti enega primera raka, čeprav so pregledali okoli tisoč živali iz 50 rodov. Kaj je vzrok tej različni sprejemljivosti?

Če vbrizgamo mišim in kuncem na poseben način destilirane katrana, zrastejo živalim bule. A to ne

pomeni, da bi bile vse živali dobile raka, zakaj pri nekaterih so te bule čisto nedolžne. Zdi se, da je reakcija odvisna od individualne konstitucije posameznih živali. Proučevanje te reakcije utegne znatno razbistriti vprašanje, kako nastane rak.

Rakovo tkivo se da presaditi ter živi in rase v isti toploti, kakor jo ima človeško telo. Napravili so filmske posnetke celic tako zdravega kakor od raka prizadetega tkiva; prav tako so filmali tudi razpadanje rakovih celic, obsevanih z radijem. Rakove

ve celice poganjajo in se množe z veliko hitrostjo.

Potem so presadili rakovo tkivo v telo živali iste vrste, kakor je ona, ki so ji to tkivo izrezali. V takšnih okoliščinah se rak silno naglo razširi. Tako na primer doseže kos tkiva za rakom obolele miši že nekaj tednov po presaditvi rakovih celic teže petih gramov. Ta množina se da razdeliti na sto delov in presaditi na sto miši. Če ta postopek ponovimo pri vsaki živali, si nabereimo, preden je leto okoli, več ko 400.000 kil rakovega tkiva. Iz tega vidimo, kako strahovito naglo se rak širi. Zraven je pa tako rekoč neumrljiv: raziskovalec raka Jensen je leta 1900 odrezal neki miši kos rakovega tkiva, ki živi še danes.

Prehuda ljubosumnost

Madrid, v maju.

Ljubosumnost zakonski moške si izmislijo najneverjetnejša pota in načine, da bi svoje žene zalotili pri izneveri. Tudi don Gusanto iz Madrida je grenil sebi in svoji ženi življenje, ko jo je zalezoval na slehernem koraku, prežal na njene telefonske pogovore, odpiral njeno pošto in naposled najel še posebnega detektiva, da jo je zasledoval, ko je šla z doma.

Toda vse to mu očividno še ni zadostovalo, zakaj ravno iz tega, da ni našel nikakega dokaza njene nezvestobe, je sklepal, da ga vara na posebno premeten način. Sklenil je tedaj njeno zvižčnost še prekositi in se v ta namen ni ustrašil ne denarnih izdatkov ne drugih nevšečnosti.

V svojo delovno sobo si je dal prinesiti velikansko omaro, ki je bila na zunaj docela slična nedolžni pisarniški omari za akte. Njena notranjščina je pa bila na moč rafinirano urejena: imel je v njej pravcačo posteljo, električno luč in živeža za več

tednov, poskrbel je pa kajpada tudi za dostop svežega zraka.

Nekega dne je don Gusanto dejal svoji ženi, da mora za delj časa odpotovati. Lepo se je poslovil od nje, še poljub ji je dal, nato se je pa skrivaj vtihotopil v svoje oprezovališče. Tam je sedel tiho ko miš, jedel konzerve, pil kisló vodo, sem pa tja tudi kakšen kozarček dobrega vina — in prisluškoval. Toda naj je še tako nopenjal oči in ušesa, njegova žena ni storila ničesar, kar bi moglo njegov sum potrditi. Ko je že celih štirinajst dni čepel v tem prostovoljnem zaporu in še zmerom ni ničesar sumljivega odkril, je neke noči nenadoma pobesnel, skočil iz omare in začel razbijati stole. Lahko si mislimo, kako je to delovalo na ubogo ženo, ki je bila ravno sredi najslajšega spanca. Dobila je živčni šok in so jo morali odpeljati v sanatorij.

Seveda je potem vložila tožbo za ločitev zakona in jo kajpada tudi dobila.

Kdo je po nedolžnem zaprt?

Lizbona, v maju.

Ondan so v lizbonsko bolnico pripeljali s policijskim spremstvom na smrt bolnega berača. Zagrešil je nešteto zločinov in je več presedel po ječah kakor na cestnih vogalih.

Ko se mu je bližala smrtna ura, ga je obšlo kesanje in je prosil, naj mu pošljejo izpovednika. Ker ga pa ni bilo v bližini, je vzel v roke križ, ga objel, prosil vse, ki so bili zbrani okoli njega, odpuščanja, in zajeceljal s pojemajočim glasom:

»Jaz sem edini kriv strašnega umora, ki je pred leti vso deželo navdal z grozo. Toda namestu mene je že

dolga leta zaprt neki nedolžen človek. Njegovo ime je ...«

Toda njegovo izpoved je presekala smrt. In zdaj živi vsa Portugalska pod strašnim vtisom, da neki kaznjenec že toliko let po nedolžnem vzdihuje v ječi. Časniki pozivajo policijo in sodišče, naj vse stori, da razkrije skrivnost, ki jo je vzel mrtvi zločinec s seboj v grob.

Najnovejša škotska

»Oprostite, gospod doktor, vendar ne boste zahtevali, da vam plačam celo tarifo! Pomislite samo, da je od mene vsa vas dobila hripol«

400.000 poklicnih zločincev imajo v Združenih državah. Na leto napravijo ti zločinci, tako so izračunili, za svojih 13 milijard dolarjev škode (500 milijard dinarjev).

Če Figaro ljubimka. »Ravno sem se dal briti.« je razlagal Mr. Henry Watson milwaukeejskemu sodniku za razporoke, utemeljujoč svojo tožbo. »Brivec mi je pripovedoval o svoji najnovejši ljubavni zgodbi ter mi podrobno popisal svojo partnerico. Glejte, zdaj gre mimo, je dejal in pokazal skozi okno. Pogledal sem in — spoznal svojo ženo. Ker mi je pa brivec prav takrat nastavljal britev na vrat, sem moral ostati miren.« — »To vam verjamem.« je z razumevanjem pritrdil sodnik in tožbi ustregel.

Umorjenec, ki se zmeraj živi. Pred 30 leti so v nekem majhnem portugalskem mestu obsodili kmeta Vincenta Jaferona na dosmrtno ječo, češ da je umoril nekega angleškega arlista, ki je že enajst let prebival v istem mestecu. Čeprav je obtoženec odločno tajil, mu ni nič pomagalo. Umorjenčevega trupla sicer niso našli; zato tudi niso Jaferona obsodili na smrt. Prejšnji teden se je pa »umorjenič« Anglež nenadoma spet pojavil v onem mestu. Odšel je bil takrat na kratek izlet na Angleško — na izlet, ki je trajal tri-
deset let. Po nedolžnem obsojeni kmet je medtem že umrl.

Avtomobili po 17.000 Din. Ne pri nas, nego v Nemčiji. Tudi še ne danes, temveč šele čez nekaj mesecev, ako pojde vse po sreči. Nemška avtomobilska industrija se namreč bavi z mislijo, da bi spravila na trg ljudski avto za štiri osebe z največjo hitrostjo 80 km na uro, ki ne bi stal več ko 1000 mark, če se bo našlo vsaj 70.000 kupcev.

Neki ameriški učenjak je odkril sredstvo, s katerim je moči zaznati vonjave do 24 metrov daleč. Ali ne bi bilo boljše, če bi bil našel sredstvo, ki bi se z njim dal vohati smrtd 24 ur vnaprej?

Aljehin in Bogoljubov sta odigrala do-
slej 16 iger. 16. partijo je svetovni prvak po daljšem presledku spet dobil, tako da je sedanje stanje zmag 5:1 za dr. Aljehina. Neodločenih partij je bilo 10. Celotno razmerje je 10:6 za Aljehina. Match bo trajal še približno mesec dni.

V Ujpestu na Madžarskem se vrši šahovski turnir, na katerem sodelujeta tudi naša rojaka velemejster dr. Vidmar in mojster Pirc. Od znanejših šahistov omenimo Tartakowra, Flohra, Steinerja, Grünfelda, Thomasa, Treybala. — Dr. Vidmar je doslej izgubil že dve igri. Po 9. kolu si Pirc in Flohr delita 2. in 3. mesto (5 in pol točke), Vidmar je na 6. mestu (4 in pol točke).

Amerika je nastavila svojim dolžnikom nož na vrat. Lani se je še zadovoljila s tako imenovanimi simbolnimi plačili zapadlih obrokov vojnih dolgov, letos hoče vse ali nič. Verjetnejše je, da ne bo nič dobila. Ali bo potem vendarle izpevidela, da je že zadnji čas, da se potegne črta od vojne račune?

Princesini dragulji

Napisal C. Hedley Barker

Urednik je odložil svoj modri svinčnik in globoko vzdihnil, ko je zagledal malega Johnnyja Simsa. Johnny je zardel, v zadregi mental klobuk v rokah in nemirno prestopal z ene noge na drugo. Potlej je urednik raztrgal Johnnyjevo zgodnico na kosce in jo vrgel v košaro za papir. Odložil je naočnike in jih jel čistiti, zraven je pa srdito gledal Johnnyja.

»Rad bi prav za prav vedel«, je rekel ostro, »zakaj niste rajši postali špecerist. Mislim, da bi bili imeniten prodajalec sirovega masla in slanine. Nemara bi še tega ne znali. Zdi se mi, da ste se že rodili s posebnim darom, da spravite vse v nered, česar se doteknete.«

»Ko bi mi hoteli samo pojasniti«, se je ponižno oglasil Johnny, »kaj je tako zanič na mojih stvarih.«

Urednik je zastokal. Potlej je rjeveč planil s stola.

»Pojasnitel!« je zakričal. »Ti moj Bog — ali mar mislite, da je urednik za to plačan, da daje pojasnila? Zdaj pa poslušajte: če mi ne prinesete najpozneje v osmih dneh prvovrstne istorije, zletite na cesto, kakor ste dolgi in široki. Tako, zdaj pa dovolj besedi. Pod istorijo razumem nekaj popolnoma novega, a če ne znate razločevati, kaj je novo in kaj ne, potem pojdite in postanite špecerist, kakor sem vam pravkar rekel.«

»Preden pa greste, vam bom še povedal, česa vam je treba, če hočete takšno istorijo najti: podjetnosti. In zapomnite si, fant, če se podjetnost ne rodi s človekom, vlti v glavo se ne da. Zdaj pa — ven. Slišali ste, kaj sem rekel. Istorijsko do konca tedna ali sva pa opravila.«

Ves pobit je odšel Johnny Sims iz uredništva. Kje naj vzame kakšno istorijo? Kaj je mogel drugega početi kakor hoditi okoli in z obema očesoma vestno prežati na dogodke? Če ne bo istorije, ne bo več službe. In če ne bo službe, ne bo kruha, zakaj edino, za kar je bil poraben, je bilo pisanje. Po urednikovi sodbi še za to ne.

Tako sam s seboj govoreč je Johnny odkolovratil v park. Tam si je kupil najnovejšo številko časnika, ki je zanj pisal, in sedel, da si bo članke v njem tehtno razčlenil. Kmalu so se mu oči ustavile na temle:

Princ Siegfried Alcanski je prišel za delj časa v London.

Znameniti dragulji dobe novo okovje.

Le malo ljudi na waterloojski postaji je slutilo, da je visoki mladi mož strumnega vojaškega držanja, ki je stopil iz vlaka ob drugi uri trideset, princ Siegfried Alcanski. Z njim je bila njegova žena, princesa Ilgrid, katere zagorela južna lepota se je tolkla z blede poltjo njene znamenite londonske gostiteljice, ki ju je čakala na peronu. Prinčevski par se je odpeljal v hotel »Milan«, nato je pa obiskal znanega zlatarja Negrija. Princesa je imela, ko je stopila v trgovino, velik usnat kovček, ven je pa prišla brez njega. V tem kovčku so bili, tako domnevajo, znameniti dragulji, vredni bajne vsote pet sto tisoč funtov. Te dragulje bo gospod Negri na novo okoval.

Ko je Johnny Sims to prebral, je prečel svoj drobiž. »Ravno dovolj, da plačam taksi do Bond-Streeta. Sodim, da bom tam že koga našel, ki me je prehitel. To bi bil le nov primer moje običajne smole. Vsekako pa velja srečo poskusiti. Naprej horej!«

S temi besedami je Johnny sedel

v taksi. »Zlatar Negri, Bond-Street«, je rekel.

Nekaj trenutkov nato je Johnny stopil skozi velika vrata, kjer se je kakšno uro pred njim oglasila princesa Ilgrid. Zelo eleganten gospod mu je smehljal prišel naproti po mehki preprogi. »Dober dan, gospod! S čim vam smem postreči?«

»Rad bi govoril z gospodom Negrijem.«

Elegantni gospod se je spet nasmešnil. »To bo težko. Gospod Negri le redkokdaj utegne. Namestu njega sem vam jaz na razpolago.«

Johnny je zmajal z glavo. »Ne, to mi ne zadošča«, je dejal. »Na vsak način moram govoriti osebno z gospodom Negrijem.«

»Razumem. Gotovo se še niste z njim dogovorili. Bodite torej tako ljubeznivi in zapišite svoje želje, jaz mu bom pa oddal vašo posetnico.«

Zdaj je Johnny napravil napako. Če bi bil dejal: »Moj obisk je v zvezi s princesinimi dragulji«, bi bil nemara kaj dosegel. Toda v svoji nezkušenosti je odgovoril: »Prišel sem v imenu »Kurirja.«

Hotel je še nekaj reči, toda elegantni gospod mu ni dal dogovoriti. Stisnil je ustnice in nabral čelo. »Prav žal«, je rekel. »Mister Negri ne sprejema časnikarjev. Zbogom!«

»Če vam rečem...« je vztrajal Johnny.

»Zbogom!«

Zunaj je Johnny obstal in hrepenneče strmel v hišo mistra Negrija. Nekje v tej hiši je bila istorija in odločen je bil, da jo dobi v roke. Ves obupan je hodil okoli hiše. Na levi se je razprostiral hodnik z obloki. Obrnil se je tja in prišel na dvorišče, obdan na zadnji strani s štiri-mi hišami. Na eni strani je bila rešilna lestev. Na drugi strani je bilo vedro za vodo in pomivača. Ta pomivača je bila v rokah nekega majhnega, živahnega moža z zelenim predpasnikom. Pomivača je čofnila v vedro, ko je mož zdaj prenehal brisati okno in pogledal Johnnyja. »Dober dan«, je rekel nekam negotovo.

»Dober dan!« je odgovoril Johnny. »Malo se razgledujem.«

Mož je prikimal. »Morda bi mi vedeli povedati, kako se je končala popoldanska dirka?«

»Na žalost ne vem«, je odgovoril Johnny.

»Hm«, je zamrmral majaje z glavo čistilec oken, »bojim se, da »Kometu« niso prijala gomoljasta tla. Ta konj rad sliši svoj lastni topot... Ali bi radi kaj posebnega?«

»Da«, je odvrnil Johnny upapolno. »Ali bi mi lahko pomagali? Gledam, kje je zadnja stran Negrijeve hiše.«

Snažilec oken je prijel Johnnyja za roko. »Ali vidite okno z višnjevimi zavesami, tam kjer se konča rešilna lestev? Nu, tam notri leži nekaj tisoč funtov. Nemara celo milijoni. Demanti in smaragdi in safirji in drugega takega ongaja na prebitek. Da, in tistole je delovna soba starega Negrija. Čudna reč, da ga še nihče ni izropal, ne? Toda rad bi poznal vlomilca, ki bi bil kos jekleni omari tam notri. Saj prav za prav ni samo ena omara, dve sta, druga v drugi, in vnanja je osemnajst palcev debela.

Razen tega ima patentno alarmno napravo zoper vlomilce, da spravi pol Westenda na noge, če se kdo ključavnice le dotekne. Bill Yeoman, oskrbnik hiše, mi je nekoč vse to razkazal. Poznam starega Billa že leta. Vsak praznik sva...«

»Stoj«, je dejal Johnny, ki se mu je iznenada zabliskala misel. »Pravite, da je tamle ob koncu rešilne lestve njegova pisarna.«

»Tako sem rekel.«

»Lepo«, reče Johnny. »Zdajle bom splezal po rešilni lestvi. Toda zastran tega naj vas ne skrbi, saj nisem vlomilec. Stvar je ta, da moram strašno nujno govoriti s starim Negrijem, v trgovini me pa ni hotel sprejeti. In če mi uspe, zanesite se, tudi za vas ne bo slabo.«

Bil je vroč julijski popoldan in okno mistra Negrija je bilo odprto, da je prihajal v sobo svež zrak. V trenutku, ko je Johnny Sims, ves umazan od plezanja po sajasti rešilni lestvi, obstal pred oknom, je bil mister Negri sam v sobi in je ravno prijel za telefonsko slušalko. Drugače bi se bila ta istorija za Johnnyja Simsa čisto drugače končala. Tako je pa slučajno Mr. Negri zelo zaverovano govoril, in Johnny je lahko prisluškoval, ne da bi ga bil videl.

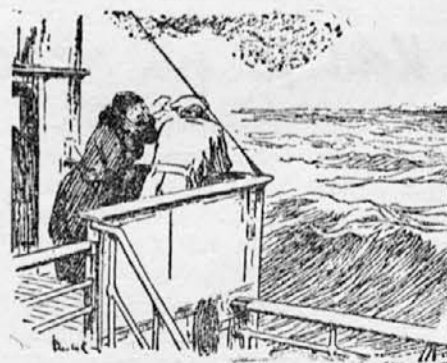
Petnajst minut nato je planil Johnny Sims ves razburjen v urednikovo sobo.

»Brž!« je zavpil, »nakazilo za pet funtov! Na sledu sem največji senzaciji te sezone!«

Urednik se je naslonil na stolu, odložil naočnike in zamežikal. »Kaj...« je hotel začeti, toda Johnny mu ni dal dogovoriti.

»Slišite, če nisem čez dve minuti spet na cesti, mi je vse pokvarjeno. Sami ste rekli, da mora biti človek podjeten, če hoče iztekati kakšno istorijo. Prav, meni podjetnosti ne manjka, še dosti več je imam, kakor je je kdorkoli kdaj imel pri vas. Pokažite tudi sami kaj podjetnosti! Dajte mi pet funtov, pa se lahko zanesete na senzacionalno istorijo, rezervirano izključno samo za »Kurirja«. Samo brž, za Boga!«

Brez besede je urednik napisal ček. Johnny je bil v rekordnem času pri blagajniku. Zunaj je poklical taksi. »Vozite ko hudič«, je zavpil šoferju, »h Clarksu, izposojevalcu lasulj, na Leicester-Squaru!«

Težka reč

»O, gospod doktor, kaj naj napravim, da ne bom tako debela? Ta zdravnik mi svetuje Marijanske Lazni, drugi pravi, da človek z jahanjem shujša, tretji me je poslal na morje — pa vse skupaj nič ne pomaga. Kaj naj napravim?«

»Napravite na konju morskotovanje v Marijanske Lazni!«

Bilo je ravno pet, ko se je Johnny v drugo tisti dan prikazal ves zasopel v hiši Mr. Negrija. V drugo je elegantni gospod, ki je bil videti nekam otopel, hotel vedeti, kaj bi rad.

»To kar bi rad«, je odgovoril Johnny poln zaupanja, »se tiče mistra Negrija in samo njega. Trdno sem prepričan, da me bo to pot sprejel.«

»Gospod Negri vas ne bo niti v sanjah...«

»Pač, bo«, je rekel Johnny z nasmehom, »vse namreč vem o ropu.«

To je bilo za elegantnega gospoda preveč. Prebledel je. »Pa vendar ne boste... vendar ne mislite objaviti?«

»Kakor pride«, je odgovoril Johnny.

Naposled je Johnny stal v sobi mistra Negrija. Draguljar je bil zelo bled in razburjen. V očeh se mu je jasno bral strah pred Johnnyjem. »Izvedeli ste že o ropu?« je vprašal nemirno.

»Poslušajte«, je rekel Johnny, »nekaj vam moram prebrati.« In z veliko slastjo je začel brati:

»Ideal«

Kongresni trg 3

kemično čiščenje,
barvanje in svetlokanje

»Znameniti dragulji ukradeni. Izguba princese Ilgride. Drzen rop v taksiju.«

Mistru Negriju, znanemu draguljarju na Bond-Streetu, so danes ukradli eno izmed najdragocenejših zbirk dragih kamnov na svetu. Dragulji, last princese Ilgride, ki stane v hotelu »Milan«, so baje vredni nič manj ko pet sto tisoč funtov.

Očividno je princesa prinesla dragulje k Negriju, da jih da v novo okovje, in ker se Mr. Negri ni upal prevzeti odgovornosti zanje, jih je sklenil spraviti čez noč v banko.

V roki je imel navaden usnat kovček, ko je pred svojo hišo poklical taksi.

Ko je taksi pognal, je skočil v voz neki mož in poveznil mistru Negriju čez usta s kloroformom napojen robec. Mr. Negri ni ravno krepak mož. Zato ni mogel odtrgati robeza z ust in je kmalu izgubil zavest. Ko se je osvestil, je bil njegov napadalec seveda že izginil in z njim kovček z dragulji.

Na nesrečo se policija ne more opirati na nič drugega kakor na to, da je bil napadalec na Mr. Negrija vitek mož s črno brado in brki.

Ko je Johnny končal, je izražal obraz mistra Negrija neizmerno osuplost.

»Moj Bog, to je strašno!« je zajekal. »Kako morete vse to vedeti? Saj nisem nikomur pripovedoval! Živ krst razen mojih nameščencev in Scotland-Yarda ri slišal od mene besedice. Strašno! Moj Bog, če pride kaj v javnost! Gospod, tega ne smete objaviti. Moja edina nada je, da dobim dragulje nepoškodovane nazaj, preden princesa kaj izve o izgubi. Le od kot že veste? Od kod?«

Johnny je bil zelo zadovoljen.

»Žal mi je, da vira svojih informacij — priznati mi morate, da so točne — ne morem izdati. Kar se pa tiče objave, mister Negri, bi hotel slišati ponudbo v gotovini. Če ta istorija ne izide, izgubim službo, in odpuščeni časnikarji dan današnji težko dobe drugo. Sami si lahko mislite, kakšna senzacija bi bilo to poročilo. Prinčev-

skih draguljev ne ukradejo vsak dan.«

Mr. Negri je obrnil k Johnnyju svoj razdejani obraz. »Do svoje smrti,« je rekel, »bom preklinjal časnike Brez njih živ krst ne bi vedel, da so dragulji pri meni, in nihče mi jih ne bi bil ukradel. Le kako je mogel tat izvedeti, da sem imel namen dragulje ravno v tistem času spraviti v banko, to mi je uganka. In vi, gospod, kako ste odkrili, da jih mislim prepeljati v banko? Misliti si morem le to, da moji nameščenci ali pa detektivji s Scotland-Yarda niso molčali. In kaj ste hoteli reči s ponudbo v gotovini?«

Mr. Negri je globoko vzdihnil in si segel z roko v goste lase. »Mladi mož, lahko si čestitate, da ste po naključju prišli tej stvari na sled. Niti ne tajim, da bi poročilo o tatvini zelo škodovalo mojemu ugledu. Še nikoli doslej nisem izgubil lastnine svojega klienta, in zdaj...«

Mr. Negri je zastokal. »Gospod, če se obvežete, da tega ne boste objavili, vam dam pet sto funtov.«

»Pet sto?« je ponovil Johnny. »To pač ne kaže, da bi visoko cenili svoj sloves.«

»Ne pristanete?«
»Kaj še! Vaša tvrdka je bogata. Recite petnajst sto, pa se bom premislil.«

Mr. Negri je pobesil glavo. »Prav,« je dejal. Segel je po čekovno knjižico. Johnny je vstal.

»Ne trudite se s pisanjem čeka,« je rekel. »Slišal sem vašo ponudbo in lahko se zanesete, da se bom tehtno premislil.«

Mr. Negri ga je osuplo pogledal. »To se pravi...«

»To se pravi,« je nadaljeval Johnny že pri vratih, »da moram najprej vprašati svojega urednika. Zbogom!«

In pustivši mistra Negrija odvelelega od groze, je Johnny odšel.

Uredniki so blazirani ljudje; nobena reč, če le količkaj diši po vsakdanjem, jih ne spravi iz ravnotežja. Johnnyja je urednik sprejel s hladnim migom glave.

»Če nimate nič proti temu, bom sedel,« je začel Johnny nekam predrzno. »Za seboj imam dokaj naporen dan. Našel sem istorijo, ki jo lahko daste na prvo stran. In pravkar sem dobil ponudbo petnajst sto funtov, če jo potlačim.«

Urednik je prestal čistiti naočnike. Skrbno si jih je nateknil na oči in napeto pogledal Johnnyja. »Začetek precej obeta. Kakšna je istorija?«

»Istorija o ropu,« je rekel Johnny, »ropu draguljev princeze Ilgride. Živa duša o tem nič ne ve razen Scotland-Yarda, starega Negrija, njegovih ljudi in vašega blagorodja. Seveda bi jo hoteli potlačiti. Nadejajo se, da bodo dobili dragulje prej nazaj, preden bo princesa sploh izvedela, da so ukradeni.«

Urednik je jel postajati nestrpen, toda Johnny je hladnokrvno nadaljeval.

»Zdaj pridem h glavni stvari. S tem da sem našel to istorijo, mislim da sem nedvoumno dokazal svojo sposobnost, kakor mi boste morali tudi vi priznati, ko boste slišali podrobnosti. Nu, pa nadaljujmo.«

Johnny je potegnil iz žepa svojo zapisnico.

»Preberite tole. In če se vam bo zdelo kaj vredno, mi povišajte plačo na dvanaest funtov na teden in mi dajte triletno pogodbo.«

Urednik je preletel Johnnyjeve zapiske. Potem je zapisnico odložil in Johnnyja ostro pogledal.

»Če vam ne povišam plače, bi kajpada sami izstopili in vzeli Negrijevih petnajst sto funtov?«

»...in začel špecerijo?« se je zasmel Johnny. »Ne bojte se! Ne, »Kurir« dobi to istorijo na vsak način. Starega Negrija sem le zato prijel, da izvem, koliko je zgodba vredna; če je zanj 1500 funtov vredno, ako se reč potlači, sodim, da je za nas še mnogo več vredno, če jo objavimo.«

»Hm,« je zamrmral urednik, »za začetek čisto dobro. Zastran povišanja plače bom še premislil. Zdaj bi mi pa nemara povedali, kako ste do stvari prišli. Radoveden sem.«

Johnny je položil na mizo zavojček, ki ga je ves čas imel v roki in ga zamišljeno gledal. »Ne vidim, zakaj vam ne bi povedal. Samo ostati mora čisto med nama.«

Jel je pripovedovati, kako je bral v »Kurirju« o obisku princeze v Londonu in kaj mu je povedal kleptavi snažilec oken. »Tako sem kratkoma splezal po rešilni lestvi,« je nadaljeval, »da poiščem leva v njegovi votlini. Okno njegove delovne sobe je bilo za ped odprto in obrčal mi je hrbet. Ravno je telefoniral. Tako sem nehote slišal, kaj je govoril. Da bom kratek: telefoniral je banki, da bo ob štirih popoldne prinesel dragulje.«

Vse drugo vam je že znano. V Negrijev avto je skočil neki mož s črno brado. Ta mož se je poprej oglašil pri nekem svojem zancu kemiku in si priskrbel s kloroformom napojeno rutico. Nič lažjega ko to. Zdaj pa moram te reči spraviti nazaj. Ko bo zgodbica izšla, bom kajpada te stvari oddal na pošto. Ali bi si mislili, da je ta zavitek vreden pet sto tisoč funtov?«

Urednik ga je topo pogledal. Mislil je, da se mu meša. »Ne razumem vas,« je dejal.

»Stvar je vendar na moč enostavna,« je odgovoril Johnny. »Mož s črno brado sem bil jaz. Brado sem si kupil pri Clarksu na Leicester-Square. Tu notri so dragulji. — Saj dovolite, da si prižgem cigareto?«

Nasveti za dame

V nekem pariškem obzorniku bemo izčrpno obdelavo napak, ki jih delajo dame pri šminkanju ustnic:

»Ostanite pri eni sami barvi, milostljiva! Verjemite nam, ni prijetno, tudi največjemu vašemu oboževalcu ne, če mora dan za dnem, časih celo vsako uro z vami doživljati izpreminjanje vašega okusa med karminom in oranžovo barvo. Odložite se enkrat za vselej in izberite si tisti odtenek, ki se poda vašemu obrazu. Časih je bilo morda res zanimivo, nemara tudi pikantno, če ste videli rjavolasko z nenavadno svetlo šminkanimi ustnicami. Toda, oprostite mi kruto besedo: lepo ni bilo nikoli. In potem, cenjene dame, še nekaj: vse imate prevelika usta. Na majhen obraz nikakor ne sodijo zmerom velika poltena usta. Pred vsem glejte, da si ne boste povečavale spodnje ustnice. Če ste pa že prišle tako daleč, da naneseate rouge le na sredo ustnic, pazite, da ne boste zbudile videza dvojnih ust. Drobna črta na gornjem robu spodnje ustnice, malo zabrisana: popolnoma dovolj. Na gornjo ustnico si pa lahko naslikate srce, če hočete — tudi če ga nimate!«

Grof MONTE-CRISTO

Roman

Napisał Aleksander Dumas

sv. nadaljevanje

Deklica se nasmehlja. »Tukaj je in tukaj,« odgovori in položi roko na srce in oči.

»In kje sem jaz?« vpraša Monte-Cristo in se mehko nasmehne.

»Ti si povsod,« odgovori Haydée.

Monte-Cristo prime njeno roko, da bi jo poljubil, toda nedolžni otrok mu jo izmakne in mu ponudi čelo.

»Zdaj veš, Haydée,« pravi grof, »da si svobodna, da si gospa in kraljica; če hočeš, lahko obdržiš sedanjo obleko ali jo pa zamenjšaj za drugo, kakor te bo volja. Če hočeš, ostani tu, ali se pa odpelji kam; voz bo zmeraj naprežen zate, Ali in Myrtho te bosta spremljala, da ti izpolnita sleherne želje. Le enega te prosim: ohrani skrivnost svojega rodu, ne izdaj nikomur svoje prošlosti, ne imenuj nikoli imena svojega očeta ne svoje nesrečne matere!«

»Rekla sem ti že, gospod, da ne maram nikogar videti.«

»Poslušaj, Haydée, v Parizu se ne boš mogla zmeraj tako odrezati od sveta kakor na jutrovem. Spoznavaj še dalje življenje v teh severnih deželah, kakor si ga v Rimu, Firenci, Milanu in Madridu. Koristilo ti bo, če že za stalno ostaneš tu ali pa če se vrneš v Orient.«

Deklica široko pogleda grofa s svojimi velikimi, vlažnimi očmi in odgovori:

»Ali pa če se vrneva v Orient, si hotel reči, gospod?«

»Da, hčerka,« odgovori Monte-Cristo, »saj veš, da te ne bom nikoli zapustil. Ne zapusti drevo cveta, temveč se cvet loči od drevesa.«

»Tudi jaz te ne bom nikdar zapustila, gospod, ker vem, da mi brez tebe ni življenja.«

»Ubogi otrok! V desetih letih bom jaz že star, ti boš pa čez deset let še zmeraj mlada.«

»Moj oče je imel dolgo, belo brado, a to mi ni branilo, da ga ne bi ljubila; moj oče je bil star šestdeset let, pa se mi je zdel lepši od vseh mladih ljudi, kar sem jih poznala.«

»Pa pushiva to, Haydée! Povej mi rajši, ali misliš, da se boš privadila tukajšnjim razmeram?«

»Ali bom lahko tebe videla?«

»Vsak dan.«

»Zakaj me potem vprašaš, gospod?«

»Bojim se, da ti ne bo dolgčas.«

»Ne, gospod, zakaj zjutraj bom mislila na to, da bom tebe videla, zvečer se bom pa spominjala, da sem te videla; razen tega imam tri čustva v srcu, ki se z njimi človek nikoli ne dolgočasi: žalost, ljubezen in hvaležnost.«

»Vredna hči Epira si, Haydée, ljubka in pesniško navdahnjena; vidi se ti, da izviraš iz rodu boginj, ki so doma v tvoji ožji domovini. Bodi torej mirna, hčerka moja, pazil bom, da se tvoja lepota ne osuje, zakaj kakor me ti ljubiš ko rodnega očeta, te jaz ljubim ko svojega otroka.«

»Moliš se, gospod; svojega

očeta nisem ljubila, kakor tebe ljubim, moja ljubezen do tebe je drugačna. Moj oče je umrl, jaz pa še zmeraj živim, toda umrla bi, če bi ti umrl.«

Grof poda deklici z nežnim smehljajem roko in Haydée pri-tisne kakor vselej svoje ustnice nanjo.

Monte-Cristo odide. Spodaj ga je že čakal voz, da ga odpelje na dogovorjeni obisk k Morrelu in njegovi rodbini.

X

Pri Morrelu

V nekaj minutah je bil grof v Meslayevi ulici. Hiša, ki se je pred njo ustavil, je bila bela in prijazna, na dvorišču pred njo se je pa razprostiral majhen, ljubeče negovan vrt.

V hišniku, ki je prišel odpirat, spozna grof starega Coclesa, leta pa njega ni spoznal.

Maksimilijan je imel zase celo drugo nadstropje. Mladi mož je ravno nadziral hlapca, ki je snažil njegovega konja, ko se je pred hišo ustavil grofov voz.

Kakor smo že rekli, je odprl Cocles. Baptistin je skočil s kozla in vprašal, ali bi gospod in gospa Herbaultova in gospod Maksimilijan sprejeli grofa Monte-Crista.

»Grofa Monte-Crista!« vzklikne Morrel in odhiti obiskovalcu naproti. »Za grofa Monte-Crista sem zmeraj doma! Hvala vam, gospod grof, da niste pozabili svoje obljube!«

In mladi častnik stisne tako pri-srčno grofu roko, da pač ni bilo dvoma, da je ta obisk že nestrpno pričakoval.

»Le naprej! Moja sestra je na vrtu in obrezuje ovence vrtnice, moj svak pa bere časnik pri njej, zakaj kjer je gospa Herbaultova, tam je po navadi tudi gospod Emanuel.«

Pri šumu korakov dvigne glavo mlada žena kakih tridesetih let, ki je skrbno obrezovala bohoten rožni grm. Ta žena je bila naša znanka Julija, gospa Emanuela Herbaulta. Ko je uzrla tujca, je nehote vzkriknila.

»Nič se ne daj motiti, sestra,« ji reče smeje se Maksimilijan. »Dovoli, da ti predstavim grofa Monte-Crista.«

»O gospod,« odvrne Julija in zardi, »moj brat ni lepo napravil, da me ni prej obvestil... Penelon!... Penelon!...«

Neki stavec, ki je prekopaval živo mejo iz bengalskih rož, zasedi lopato v zemljo in se počasi približa. Njegovi še zmeraj gosti lasje so se že precej pobelili; njegov bronasti obraz in ravni pogled iz živih oči sta izdajala starega pomorščaka.

»Ali me niste klicali, gospodič-na Julija?« vpraša. »Evo me!«

Penelon se še zmeraj ni mogel navaditi, da bi hčerki svojega gospodarja rekel gospa.

»Penelon,« pravi Julija, »sporočite gospodu Emanuelu, da

imamo obisk, Maksimilijan naj pa odvede gospoda grofa v salon.«
Pošem se obrne k Monte-Cristu: »Saj mi dovolite, da vas za trenutek zapustim?«

In ne da bi čakala odgovora, steče v hišo.

»Oprostite, dragi gospod Morrel,« pravi Monte-Cristo, »bojim se, da si zaradi mene delate preveč truda.«

»Le pogledite,« se zasmije Maksimilijan, »ali vidite onegale moža, kako si hiti slačiti jopič, da se bo vrgel v suknjič? O, gospod grof, glas o vas je že prodrl v Meslayevo ulico.«

»Zdi se mi, da sem prišel k srečnim ljudem,« zamrmra grof, bolj sam s seboj kakor na glas.

»O, srečna sta, lahko mi verjamete. Kako tudi ne! Mlada sta še, vedrega srca, ljubita se in denarja jima tudi ne manjka; 25.000 frankov imata rente, pa si domišljata, da sta bogatejša od Rothschilda.«

»25.000 frankov še ni Bog ve kaj,« odgovori mehko Monte-Cristo. »Toda mlada sta še, kakor pravite, in imata še časa, da postaneta milijonarja. Kaj je vaš svak? Odvetnik? Zdravnik?«

»Trgovca je bil in je prevzel posle za mojim pokojnim očetom. Ko je stari Morrel umrl, je zapustil pet sto tisoč frankov; pol sem dobil jaz, drugo polovico pa moja sestra. Njen mož, ki ni imel drugega, ko jo je vzela, kakor svojo poštenost, razum in neomadeževano ime, si je hotel napraviti prav toliko denarja, kolikor ga je imela njegova žena. Delal je tako dolgo, da si je nabral 250.000 frankov; to se je zgodilo v šestih letih. Nekega dne je dejal svoji ženi: 'Julija, pravkar mi je Cocles prinesel poslednjih sto frankov, ki so mi še manjkali do 250.000. Ali se hočeš zadovoljiti s tem, kar imava? Kupčija nama vrže na leto 40.000 frankov čistega. Če hočeš, lahko prodavaš tvrdko za 300.000 fr. gospodu Delaunayu; toliko mi ponuja zanjo. Kaj rečeš?'

'Prijatelj,' je odgovorila moja sestra, 'Morellovo tvrdko sme voditi samo Morrel. Ali ni vredno 300.000 frankov, če lahko enkrat za vselej obvarujeva ime mojega očeta pred muhavostjo zavistne usode?'

'Tudi jaz tako mislim,' je pritrtil Emanuel, 'hotel sem samo slišati tvoje mnenje.'

'Prav, prijatelj. Moje mnenje je tole: kar sva imela izposojenega denarja, sva ga izterjala, vse menice so poravnane. Tako lahko napraviva črto pod račune in zapreva pisarne — nu, napraviva fakol! To je bilo ob treh popoldne. Ob četrt na štiri je prišel neki gospod, da bi si dal zavarovati dve ladji; posel bi utegnil vreči svojih 15.000 frankov čistega.

'Gospod,' je rekel Emanuel, 'izvolite se obrniti zastran zavarovanja na gospoda Delaunaya. Midva sva se umeknila v zasebno življenje.' Tako, vidite, imata moja sestra in moj svak samo 25.000 frankov rente.«

Komaj je Maksimilijan dogovoril, ko se prikaže Emanuel. Spoštljivo pozdravi svojega gosta in ga povabi v hišo.

V salonu je vse dišalo po cvet-

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in puh

**tovarna JOS. REICH
L J U B L J A N A**

licah; velikanski šopek je komaj imel dovolj prostora v krasni japonski vazi. Julija, preoblečena in ljubko počesana, je sprejela grofa pri vratih.

Vse v tej hiši, od žvrgolenja pličkov do vesele vedrosti stanovalcev, je dihala pokoj in srečo. Grof je kakor zasanjan obstal.

Po nekaj sekundah molka se je izfrgal iz svojih sanj.

»Oprostite, milostljiva,« je dejal, »sreča na človeškem obrazu mi je tako tuja in tako redko jo srečam, da se vas in vašega moža kar ne moram nagledati.«

»Res smo srečni, gospod grof,« odvrne Julija, »toda verjemite mi, malo je ljudi, ki bi si bili svojo srečo tako drago kupili kakor mi.«

Grof jo skoraj začudeno pogleda.

»O, to je cela rodbinska povest, kakor vam je zadnjič dejal Chateau-Renaud,« se oglasi Maksimilijan, »toda vas, gospod grof, ki ste že toliko videli in doživeli, pač ne bi zanimala. Julija je prav povedala, mnogo smo morali prestati, preden smo učkali mir in srečo.«

»In potem vam je Bog vlił balzam utehne v pekoče rane?« vpraša Monte-Cristo.

»Da, gospod grof,« odgovori Julija, »storil je za nas, kar stori le za svoje izvoljence; poslal nam je svojega angela.«

Rdečica zalije grofu obraz; vstal je in brez besede stopil po salonu.

»Smejete se nam,« reče Maksimilijan, ki ni grofa niti trenutek izpustil iz oči.

»O, ne,« odvrne Monte-Cristo.

Njegov obraz je postal spet blede kakor zmeraj. Pokazal je z roko na stekleno polkroglo, ki je pokrivala črno žametasto blazinico s svilenim mošnjičem na njej. »Vprašujem se samo, kaj naj bo ta mošnjič, v katerem vidim nekakšen papir, zraven pa precej velik demant.«

Maksimilijan se zresni.

»To je naš najdražji rodbinski zaklad.«

»Bogme, demant je lep,« pripomni Monte-Cristo.

»O, moj brat nima v mislih vrednosti dragulja, čeprav ga cenijo na svojih 100.000 frankov; hotel je le reči, da je ta mošnjič z vsem, kar je v njem, svetinja angela, ki smo pravkar o njem govorili.«

»Ne razumem vas prav,« odvrne Monte-Cristo. »Pa oprostite, nisem hotel biti vsiljiv.«

»Vsiljivi? Narobe! Ko bi vedeli, kako srečni smo, da ste nam dali priložnost, da lahko s kom govorimo o tej stvari. Hoteli bi jo razglasiti vsemu svetu, da bi tako kaj več izvedeli o našem neznanem dobrotniku.«

Maksimilijan dvigne stekleno polkroglo, vzame pismo iz mo-

šnjiča in ga da grofu. »Tole pismo,« pravi, »je dobil moj oče nekega dne, ko se je ravno pripravil za obupen korak, tale demant je pa dal plemeniti neznanec moji sestri za dočo.«

Monte-Cristo razgrne pismo in ga z nepopisno srečo prebere; kakor naši bralci še vedo, je bilo naslovljeno na Julijo, podpisan je bil pa na njem pomorščak Simbad.

»Neznanec, pravite? Torej moža, ki je to napravil za vas, še danes ne poznate?«

»Še danes ne,« odgovori Maksimilijan. »Nikoli nismo doživeli sreče, da bi mu mogli stisniti roko, čeprav Boga dan za dnem prosimo te milosti. V vsej tej prečudni istoriji je neka skrivnost, ki ji še do danes nismo prišli do dna.«

»O,« vzklikne Julija, »jaz še zmeraj nisem izgubila vsega upanja, da bom mogla nekega dne poljubiti našemu dobrotniku roko. Pred štirimi leti je bil Penelon v Trstu. Penelon, gospod grof, je oni vrli starec, ki ste ga prejle videli z lopato v roki; nekdanji pomorščak opravlja zdaj pri nas vrtnarska dela. Penelon je torej pred štirimi leti opazil na tržaškem nabrežju nekega Angleža, ko se je ravno odpravil na neko jahto. Pri priči je spoznal v njem moža, ki je prišel 5. junija 1829 k mojemu očetu in napisal 5. septembra tole pismo. Pravi, da bi dal dušo, da je bil res on, toda ogovoriti se ga ni upal.«

»Anglež?« vpraša sanjavo Monte-Cristo, izogibajoč se Julijinemu pogledu. »Anglež, pravite?«

»Da,« pritrdi Maksimilijan, »Anglež, ki se je pri nas predstavil za zastopnika tvrdke Thomson & French v Rimu. Zato ste ljudi lahko videli, kako me je streslo, ko ste ondan pri Morcerfu omenili, da sta Thomson in French v Rimu vaša bankirja. To se je zgodilo, kakor sem rekel, leta 1829; rotim vas, ako ste poznali tega Angleža, povejte nam!«

»Toda če se ne motim, ste rekli, da banka Thomson & French ni hotela priznati, da bi vam bila napravila kakšno uslugo. Da se ni nemara ta Anglež hotel samo izkazati hvaležnega za katero dobro delo vašega očeta?«

»Vse bi verjel, celo v čudež.«

»Kako mu je bilo ime?« vpraša Monte-Cristo.

»Zapustil nam ni nobenega drugega imena,« odvrne Julija, ki kar ni mogla odfrgati pogleda od grofovega obraza, »kakor ime, ki se je z njim podpisal: pomorščak Simbad.«

»In še to bo najbrže privzeto ime.«

Videč, da ga gleda Julija čedalje pozorneje, povzame malomarno:

»Ali ni bil ta mož nekako moje postave, morda nekoliko višji in vitkejši, z visoko ovratnico in zapelimi gumbi?«

»O, tak ga poznate?« vzklikne Julija s sijočimi očmi.

»Ne, samo nekaj domnevam. Poznal sem nekega lorda Wilmora, ki je imel navado izkazovati velikodušna dejanja.«

»Ne da bi se dal spoznati?«

»Čudak je bil, ki ni veroval v človeško hvaležnost.«

»O Bog,« vzklikne Julija in sklene roke, »v kaj pa potem ta nesrečnež še veruje?«

»Vsaj takrat, ko sem se z njim seznanil, ni veroval,« odgovori Monte-Cristo, ki ga je ta iz globine srca prihajajoči vzklik globoko presunil. »Toda od takrat se je morda že utegnil prepričati, da človeška hvaležnost ni prazna beseda.«

»In vi tega moža poznate?« vpraša Emanuel.

»O, če ga poznate,« vzklikne Julija, »pozem govorite, pokažite nam ga, povejte, kje je! Reci, Maksimilijan, reci, Emanuel, ali nam bo smel reči, da smo nehvaležni?«

Monte-Cristo je začutil, da sta ga spekli dve solzi na očeh. Obrnil se je in prestopil po salonu.

»V imenu Boga, gospod grof,« vzklikne Maksimilijan, »če kaj veste o tem človeku, ne smete molčati!«

»Bojim se,« odvrne Monte-Cristo, s silo premagujoč ganotje, »če je vaš dobrotnik res lord Wilmore, se bojim, da ga ne boste nikoli več videli. Pred dvema ali tremi leti sem ga srečal v Palermu, ko se je ravno odpravil na potovanje v daljne kraje; ne verjamem, da bi se še kdaj vrnil.«

»O, gospod grof, kako okrutni ste!« vzklikne Julija in solze se ji zasvetijo v očeh.

»Milostljiva,« pravi resno Monte-Cristo, »če bi bil lord Wilmore to videl, kar pravkar jaz vidim, bi še zmeraj ljubil življenje, zakaj solze v vaših očeh, bi ga morale spraviti s človeštvom.«

S temi besedami ponudi Juliji roko; mlada žena mu jo toplo slisne.

»Toda,« povzame spet Julija, loveč se za poslednji žarek upanja, »ali mar lord Wilmore ni imel domovine ne sorodnikov ne družine? Ali ne bi mogli...«

»O, ne poizvedujte, milostljiva, ne zidajte na besede, ki so mi ušle! Ne, skoraj gotovo lord Wilmore ni fisti, ki ga iščete, zakaj bil mi je prijatelj in poznal sem vse njegove skrivnosti; zakaj mi ravno te ne bi bil zaupal?«

»In vam je ni nikoli omenil?«

»Niti z besedico.«

»In vendar ste se spomnili ravno njega!«

»Saj veste, človek v takšnih primerih lahko samo ugiba.«

»Ljuba sestra,« priskoči Maksimilijan Monte-Cristu na pomoč, »gospod grof ima prav. Spomni se, kaj je pokojni oče tolikrat dejal: 'Naš dobrotnik ni Anglež.'«

Monte-Cristo vztrepeta.

»Vaš oče je to dejal, gospod Morrel?«

»Moj oče, gospod grof, je videl v tem dejanju čudež božji. Prepričan je bil, da je naš dobrotnik vstal od mrtvih. O, kako ganljiva je bila ta njegova vera! Čeprav je nisem delil z njim, mu je vendar nisem hotel ubiti. Kolikokrat je sanjal o tem in pri tem izgovarjal ime nekega drugega mu prijatelja, ki je moral že zdavnaj umreti. Ko se mu je bližala smrt in je v njegovih očeh že sijal plamen večnosti, se je ta njegova dolejš le nejasna slutnja izpremenila v prepričanje, in njegove poslednje besede so bile: 'Maksimilijan, naš dobrotnik je Edmond Dančes!«

Čardaš

Piše Erich E. Keller

Kakor se s časom spreminjata miselnost in duševnost človeka, prav tako se spreminjajo narodni plesi. Vsi družabni in umetniški plesi koreninijo konec koncev vendar v narodnem plesu, ki izraža duševni ustroj narodov v ritmičnih gibih. To izražanje je pa v tesni zvezi z duhovnim in duševnim življenjem raznih časovnih dob in razdobj, hkratu je pa odvisno od značaja pokrajine. Severnjak, trd in okoren, pleše čisto drugače kakor veseljak s solnčnega juga, hribovec se zasneče korajžno in mogočno, dočim se dolinec v mehkih gibih razneži. Flandrski kmet iz Rembrandtovih časov je plesal nerodno in okorno, srednjeveške gospodične in gospodje so pa ob lepih pesmih potujočih pevcev in godcev veselo poskočili v kolu. V okorni baročni obleki so morali plesati trdo in prisiljeno, kakor so predpisovale stroge dvorne etikete. Plod gracioznega rokokoja je bil nežno eleganten ples prelepih mamljivih damic v širokih obročastih krilih, obutih v majhne srčkane šolčke z visokimi petami, ples elegantnih, smejočih se, galantnih kavalirjev v svilnatih, pestrih svečanih oblekah s čipkastimi ovratnicami in zapestnicami, belimi lasuljami in s kratkimi izumetničenimi srebrnimi bodali.

V sleherni dobi so plesali drugače in sleherni narod pleše po svoje. Na francoskem dvoru so plesali poskočno a vendar svečano »sarabando«, prvotno španski ples v koraku z nešte-timi figurami, ki je prav sličen naši polonezi. Francozi so plesali tudi italijansko »pavano«, ples v koraku z dolgih vrstah, ki mu je ob zaključku sledil živahen, poskočen »sallarello«. Plesali so tudi hitri in veseli »gigue«, ki so ga prinesli z Angleškega. Ko je besnela po Franciji revolucija, je ljudstvo dalo duška svoji duševno sproščeni neobzdanosti v divji »carmagnoli«.

Španci ljubijo počasni »landango« in od kastanjetoj klopotaje spremljano živahno »seguidillo«, ki jo ponekod imenujejo tudi »boléro«. Italijan pleše ob zvenkentu tamburina svojo hitro »tarantello«, Rus divji kosaški ples, Poljak ognjeviti »krakowiak«, a Južni Slovani svoje lepo »okolo«. Madžari pa se vrte v čardašu, v tistem svojstvenem plesu, ki je bistveno popolnoma v skladu z značajem nepreglednih ravnin in z divje ponosnim občutjem teh v Evropi naseljenih vzhodnjakov. Godba k čardašu je polna ritma in pijane ognjevitosti.

Velika je madžarska ravnina ob Tisi. Tam leži obširna pusta, gola, brez dreves, nekdanja Panonija iz rimskih časov. Od takrat, ko so si Madžari, prišedši iz Azije osvojili te širne planjave, je bilo tam okrog vse opustošeno. Kesneje so vzporedno z ureditvijo notranjih razmer, uredili in oplodili to širno zemljo. Današnji dan so Madžari pridni kmetje, vendar pa nikakor ne zanemarjajo živih noreje, kar jim je ostalo v krvi kot spomin na njihove nomadske prednike. Najbolj pa ljubijo konje — in prav zato so tudi odlični jezdec. Čeprav je pusta današnji dan obdelana, je na njej še zmerom dovolj travnikov in neobdelanih planjav, kjer se pasejo čistokrvni konji in se

podé neustrašeni jezdec. Stara zgodovinska resnica je, da so jezdec ponosni ljudje, viteški in plemeniti — divje ljubijo in sovražijo z vso strastjo svojega bitja. Njihova kri je vroča, njihovo veselje prekipeva, njihova žalost globoka, dobri in zvesti prijatelji so, toda nevarni in pogumni vojščaki.

Široka odprta pokrajina dá misli svoboden polet, hkratu pa ubere dušo, napravi jo zdaj sanjavo, zdaj globoko otožno. Le tu pa tam je na široki pusti siromašna vasica, borna pastirska kočica, tako samotna in v tej neizmernosti ravnice tako neobgljena, da se popotniku v srce zasmili. Tam kjer so črede ovac in goveda, širle proti nebu dolgi drogovi stencev na potego, tam okoli Debrecina in Kečkmeta najdeš v pušči morda kakšno zanemarjeno krčmo. Nikolaj Lenau je posadil v tako krčmo drzne zarotnike in puntarje, ki se mimogrede le za nekaj ur spočijejo in okrepčajo s starim vinom. Razvedrijo se s plesom in v objemu brhkih in ognjevitih deklet pozablja, da so jim huzarji za petami.

V tej neizmerni pusti živi, poje in joka čikoš, madžarski pastir. Tukaj je svoboden in prost kakor tič na veji. Pod večer prepeva v to neizmernost svoje otožne stare narodne pesmi, pleše svoje plese, svoj čardaš, v katerem polaga svojo dušo, svoje razpoloženje, ki je svobodno in neprostaško, polno viteškega in junaškega ponosa; njegov ples je ljubeč, okusen in vročekrven. Na glasbila igra mojstrsko in dovršeno. Gosli mu pojo in vriskajo, zajočajo v holečini, spremlja jih pa motno in udušeno pravi madžarski cimbal. Njegova glasba je

Inge List v filmu »Kneginja čardaša«

svojevrsna, tako svojevrsna kakor njegova duša; zdaj veselo vriskajoča, zdaj otožno tožeča, nenadoma pa kar brez prehoda divja, prekipeva, slasti in navdušenja. Godba je strogo ritmična poleg vse spreminjivosti, tekoča, vezana v dolge, divje pasaže, ki

jih nenadoma prekinejo nenavadno dolgi premori, sinkope so melodične, takt se kar na lepem menja in spet prekine z nepričakovanim dvojnimi udarcem.

Prav tako kakor pravi Madžari igrajo tudi madžarski cigani. Pri obeh sta si melodija in način igranja tako slična kakor dvojčka, a prvorojenec — turška glasba — jim je osnova. Najlepši dokaz za to so nam zgodovinske junaške pesmi Turkov in Madžarov, ki so si kot potomci Tatarov bratje. Zlasti so jim pa narodne pesmi po vsebini in melodiji enake. Marsikatera pesem iz Kálmánove ope-

plesu vse. Plesalec ustvarja ob zvoku godbe svoje figure, muzikanti ga pa spremljajo pozorno in strogo pazé, da se mu v plesnem ritmu glasbeno prilagode.

Čardaš se prične počasi, z gracioznimi im zmerom spodobnimi kretnjami in preide v »lasso« — prvi del muzikalnega stavka. Za tem se stopnjuje tempo in kretnje. Čim bolj se plesalca razgrejeta, tem živahnejši postane ples. Ko objameta plesalca navdušenje in zanos, udari fant krepko s peto ob tla, zažvenketa z ostrogami, bijoč s peto ob peto. Z rokami si tolče čez hrbet po klobuku, okra-

Ciganska godba
Prizor iz Ufinega
zvočnega filma
»Kneginja čardaša«
»Kneginja čardaša«
Inge List v filmu

rete »Grofica Marica« je tako pristno madžarska, da bolj biti ne more. V njih je smeh; čeprav je melodija ponekod nekam težko otožna, je vendar tudi močno vesela, solze in smeh so zlite v lepo muzikalno celoto. Saj so pa tudi Kálmánove pesmi v »Kneginji čardaša« prav take, prav tako vesele in prav tako trpko žalostne.

Iz najrazličnejših madžarskih narodnih pesmi so zlite melodije za čardaš; vsa božajoča melodika je v njih, vse kadence in dvozvoki, poskočne fantovske pesmi, ritem kopit divje jahajočih pastirjev in emeravo tarnanje nesrečnih zaljubljenecv. Čardaš torej ne more biti nič drugega ko vesel, živahen ples v dvočetrtinskem taktu. Užitek je gledati dobro uvežbano dvojico, čikoša in njegovo dekle, ko se zavrtita sama pred očmi navdušenih gledalcev. Pri čardašu niso strogo predpisani koraki ne figure. Plesalca lahko godbi primerno zadržata po mili volji, po svoje, tako kakor jima je pri duši. Ritem je pri tem

šenem s trakovi; belo, široko in pisano vezano kratko plesalkino krilo in kratke široke plesalčeve »breguške« (platnene hlače) kar frčijo in so vrtinčijo v zrak. Ritem postaja čedalje bolj divji, gosli in cimbal pojeta vse ognjeviteje; pričel se je »friss« ali »frisko«, drugi hitri del. Gledalci navdušeno vzklikajo in ploskajo, godba je divje razvnela, plesalca se vrtila kakor vrtavki...

Takšen je čardaš, pravi osnovni čardaš, ki ga plešejo razvneti pari ob večerih in nočeh na pusti pri poljskih ognjih in ob belem iskrem tokaju. Tam polje vroča madžarska kri v polnih in mogočnih valovih. Tam donijo narodne pesmi, ki pojo o trpljenju in ljubezni. Čikoš zapoje z zanosom svoj »szeretleke«, »ljubim te.« Tam se razlegajo v nočno tišino ponosne pesmi o Rakoczyju in drugih junakih iz slavnih časov in polnijo mladeničem prsa s ponosom in željo, da bi postali nekoč enaki tem svojim junaškim dedom.

Filmski drobiž

Pester film z divjega zapada

V času nemega filma je igrala Mae West v premmem napetem filmu z divjega zapada. Nekoč, ko je na neki slavnostni pojedini v New Yorku pripovedovala, da je v prav kratkem razdobju igrala v več ko 100 cowboyskih filmih, jo je nekdanji newyorški župan smehljaje vprašal:

»Cujte, Mae, kje neki ste pa staknili toliko filmskih sujetov?«

»Cudaček! Sujetov vendar nismo nikoli menjali; konje pač...«

Sramežljivost

Godj se v Hollywoodu. Neki izredno spreten menažer je prislinil Ernstu Lubitschu (slavnemu režiserju) novo in mlado lepoto.

Lubitsch se je seveda živo pozanimal za njene čare.

»Pokažite mi, draga gospodična, svoje nožice!«

Mlada damica je sramežljivo privzdignila krilce, da se je »zablščalo« levo koleno.

Lubitschu se je od nestrpnosti kar zmeglilo pred očmi.

»Dajte, za božjo voljo, še drugo nogo pokažite!«

Mladenka je vsa v zadregi odvrnila:

»Prav taka je, gospod režiser, kakor leva!«

Lubitsch ni mnogo premišljal in dejal:

»Naj bo. Angažiram vas za glavno junakinjo v filmu »Dama z dvema levima nogama!«

Mae West

Pred nedavnim so si izbrali roparji Mae West za žrtev. Okradli so jo za nakit in krasne dragulje.

Toda pokazala se je bolj junaško od kopice svojih tovarišev in tovarišic, ki iz strahu pred gangstri rajši molče in nikomur ne povedo o tatvinah. Prijavila je stvar policiji, ki je roparje našla in jih privedla pred sodnika.

Odsihdob dobiva umetnica stalno grozilna pisma; zaradi tega ji je policija dodelila dva svoja krepka možaka, ki jo vsepovsod spremljata. Kadar umetnica filma, je krog in krog vse zastraženo, da bi se ne prikradel v bližino kak »maščevalec«.

Meščanska kuhinja

Por je zdrava in okusna zelenjava

Kljub temu, da dobimo por skoraj vse leto, ga naše gospodinje še premalo poznajo. Prav dobra, okusna in zdrava zelenjava je, in poceni tudi. Podamo vam nekaj načinov pripravljanja.

Por z nastrganim sirom

Potrebujemo: Dva do tri snopiče pora, 5 dkg masti, 5 dkg sira, sol in poper.

Pripravimo: Por operemo in ga narežemo na primerne koščke. V slani vodi ga v mehko dušimo, nato pa odcedimo. Stebelca položimo v podolgasto kozico in jih polijemo z raztopljeno mastjo. V pečnici jih nato še deset minut dušimo. Za trenutek vzamemo kozico iz pečnice in potresemo dušeni por z nastrganim sirom, takoj na to pa postavimo kozico spet v pečnico, da se sir na poru stopi. Por serviramo vroč.

Por s paradižniki

Potrebujemo: Tri do štiri snopiče pora, štiri paradižnike ali pa dve kavni žlički paradižne mezge, 5 dkg masti, 2 stroka česna, sol in poper.

Pripravimo: Očiščeni por zrežemo na tri dele, ga položimo v kozico, zalijemo s prav malo vode, in

Adria prašek je boljši

10 minut dušimo. Potlej popramo in osolimo po okusu in pridenemo mast. Paradižnike dobro umijemo in razkosane vmešamo med por. (Paradižni mezi prilijemo malo vode.) Ko smo vse to pridejali, dušimo jed še 10 minut in jo zgostimo z moko.

Dušeni por

Potrebujemo: Tri do štiri snopiče pora, 5 dkg masti, 2 stroka česna, sol in poper.

Pripravimo: Por operemo in odtrgamo debelejšje liste. Nato razpolovimo por, ga položimo v kozico in dodamo olupljen česen. Na vse nalijemo kozarec vode, osolimo in popramo ter por prav počasi dušimo. Če hočemo gosto omako, vmešamo med dušenjem še nekoliko moke.

Porovo cvrtje

Potrebujemo: Snopič pora, 2 jajci, 3 dkg nastrganega sira, sol in poper.

Pripravimo: Od pora odluščimo trše zelene liste, ga dobro operemo in na drobno narežemo. V kozici dušimo por 15 minut v prav malo vode. Ko se je por omehal, previdno odcedimo iz kozice vodo, do-

damo masti in vlijemo nanj stepeni in osoljeni jajci. Na zmernem ognju popečemo jajca v trdo, nanje pa nasujemo h koncu še nastrganega sira.

Beluši (šparglji) na nov način

Zdaj je zlata doba za beluše. Na trgu so čedalje cenejši. Beluši so dobra in prav okusna hrana. Navajeni smo pač jesti beluše kuhane, potrese z drobtinicami in povrh polite z vročim sirovim maslom. V juho jih tudi še kdaj pa kdaj damo. Udomačilo se je pa precej, da jemo beluše z oljem in kisom ali z majonezo.

Prav ugodno boste presenečeni, če boste pripravili beluše po načinih, ki vam jih navajamo:

Beluši z jajcem

Potrebujemo: 30 kg belušev, 2 do 3 jajca, nekaj masti, malo moke, soli, popra in peteršilja.

Pripravimo: Beluše operemo in kratko kuhamo v slani vodi. Nato jih odcedimo in narežemo na poljubne koščke. V masti jih za tem dušimo. H koncu vlijemo v kozico stepena jajca, osolimo in popoprano, navrh pa natresemo fino sesekljan peteršilj.

Narastek iz belušev

Potrebujemo: 1/2 kg belušev, 2 celi jajci, 15 dkg masti, 1/10 litra smetane, 25 dkg drobtinic, kupico bele vina, peteršilj, malo čebule, soli, popra, sok cele limone in dve žemlji.

Pripravimo: Očiščene beluše pol trdo skuhamo v slani vodi, jih odcedimo in jih počez zrežemo v drobne lističe. Zemlje narežemo na tenke rezine. Močno kozico dobro omaslimo in vanjo naložimo sklad žemljevitih rezin, ki ga potresemo z drobtinicami, soljo in šcepcom popra, na to pa nacedimo nekoliko razbeljene masti. Na žemljevit sklad naložimo sklad belušjih lističev, nanj spet zemlje in tako dalje, dokler vsega ne porabimo. Na vrhu mora biti sklad žemljevitih rezin. Smetano, jajca,

Vabimo Vas k nakupu v najcenejši oblačilnici
A. Presker
Sv. Petra cesta 14

vino, limonov sok, oprazeno čebulo, fino sesekljan peteršilj in nekoliko popra dobro stepemo in zalijemo s tem pripravljeni narastek. Na vrh natresemo še drobtinice in položimo nekaj koščkov masti. V vroči pečici pečemo narastek 1/4 ure.

(Se nadaljuje.)

Vsak

do kupil, ker smo poceni kot še nikoli

Moški čevlji Din **75°**

Zenski čevlji Din **59°**

Otroški čevlji Din **16°**

Vsi z usnjenim podplatom

Ant. Krisper
Ljubljana Mestni trg 26
Stritarjeva ul. 1-3

HUMOR

Samo ena beseda

Neki praporščak je prosil, da bi ga sprejel kralj Friderik Veliki. Ker se ga ne sluge ne adjutant niso mogli odkrižati, ga je naposled dal kralj poklicati pred se, toda opozoril ga je, da ima mnogo dela in da mu zato dovoli samo eno besedo.

Praporščak se je pred vladarjem strumno vzravnal, potegnil iz žepa poročniški ukaz, ga pomolil kralju in dejal:

»Podpišite!«

Friderik prvi mah ni vedel, kaj naj stori. Potem je pa vzel ukaz v roke, se namuznil, prečtal besedo »poročnik« in napisal namestu nje »stotnik« ter dejal novo pečenemu častniku:

»Nate! Predrzneže imam rad. Toda če se še kdaj kaj takega predrznete, vas dam obesiti!«

Ta častnik je postal pozneje eden izmed najspodobnejših pruskih generalov.

Nima drobiža.

Neki nemški mornar je rešil Škota, ki se je potapljal. Mož se je kmalu opomogel in dal mornarju bankovec za deset funtov ter se mu lepo zahvalil za rešitev. Toda spričo prirojene

skoposti mu je kmalu postalo žal tolikega denarja; zato vpraša Nemca, ali mu ne bi pet funtov vrnil.

»Ne, prijatelj,« odgovori Nemeec. »Toliko drobiža nimam pri sebi, toda če hočete, lahko še enkrat skočite v vodo.«

Rekordi

V nekem mednarodnem hotelu se ponajajo zastopniki raznih narodov s svojimi domačimi rekordi. Pravi Američan:

»Pri nas imamo milijarderja, ki ima toliko nameščencev, da izdeluje posebna tovarna samo gumbce za livreje njegovih ljudi.«

»To še nič ni,« ga skuša pobiti Nemeec. »Pri nas v Berlinu imamo trgovsko hišo, ki ima v najvišjem nadstropju poseben oddelek za žive zveri. Nekoč je ušel lev in je štiri tedne svobodno hodil okoli, tako velika je ta hiša. Šele ko so pogrešili 14. tekača, so prišli na to, da je zverina vsak dan enega dečka požrla.«

Nedolžno se nasmehne Škot:

»E, mi se z vami ne moremo meriti, pri nas je vse bolj majhno in nepomembno. Tako poznam v naših gorah neki potoček, ki je tako majhen, da ima samo en breg.«

VELECENJENA GOSPA!

Pri nakupu blaga za obleke in manufakture sploh se dá prihraniti. Ali poznate naše reklamne cene za pomladno sezono? Evo samo nekaj primerov:

Perilni Creppe, poludelen itd.	Din 9°— do 12°—
Damsko volneno blago za obleke 28°—	35°— 42°—
Damsko volneno blago za plašče 56°—	75°— 98°—
Blago za deške obleke	30°— 42°— 54°—
Kamgaral za moške obleke	96°— 132°— 160°—
Šifoni, prvovrstni, 80 cm	11°— 13°— 14-50
Za rjuhe: Molinos, 150 cm	17°—
Domestik, 150 cm	20°— 26°—
Za kapne: Mfon Creton, 180 cm	28°— 32°— 36°—

Ogromna izbira svile vseh vrst že od Din 12°— naprej
Nudimo priznano prvovrstno blago
Kdor pozna kakovost in ceno našega blaga, kupuje samo pri nas

Specialna trgovina

NOVAK-LJUBLJANA

Kongresni trg 15 (pri nunski cerkvi)

ZA VSAKO DAMO

kvalitetna polepšavajoča sredstva

PORENAL KREMA suha za podnevi in mastna za ponoči, stalno polepšavata in pomlajata	18°	JE FAIS BLANC krema iz limonovega soka, ki neguje in polepša roke	10°
POREN L MILO blago dišeče milo za nego obraza in rok	12°	LANOLIN KREME za masažo in pomlajevanje telesa, ker naredi kožo elastično	12°
PORENAL PUDER fin, popolnoma neškodljiv, diskretno parfimiran, 12 barv	24°	ORO BARVA ZA LASE v vseh nijansah, dovršeno in trajno barva lase	30°
POREMILK biološko mleko za čiščenje obraza in odstranjevanje velikih znojnic	32°	VODA IZ KOPRIV staro in preizkušeno domače sredstvo proti izpadanju las in vrhijaja	30°
KAMPHORMILK katrov eliksir, ki takoj odstrani mozolčke in ogrce	30°	FLORIA ROUGE najfinije francosko rdečilo za obraz v 12 krasnih nijansah	14°
PASTA MAJALIS dovršeno umije in neguje občutljivo kožo, ki ne prenese mila	15°	ROUGE ZA USTNICE Bonbon Rouge v 4 barvah Rouge De la Vie v 4 barvah	8° 15°
MILCH KREMA odstrani hitro in stalno solnčne pege in madeže z obraza	15°	EAU DE LAHORE Eliksir za masažo in krepljenje ženskih prsi	40°

DOBI SE POVSOD

Glavno skladišče:

NOBILIOR parfumerija, ZAGREB.
Ilica 34 — Jelačićev trg 15